

*De Agrarische Noodzaak
van Grenscorrectie*

DOOR
J. R. HAAN
Oostwold (Old.)

De Landbouw na de Oorlog.

Wanneer men zijn gedachten laat gaan over de na-oorlogsche situatie, dan springen direct twee punten naar voren, welke om oplossing vragen, n.l.:

1. Plaatsing en herplaatsing van arbeidskrachten,
2. Herstel der volkswelvaart.

Het is zonder meer duidelijk, dat deze twee punten wel in hun uitgang, maar niet in hun doelstelling verschillen. Herstel der volkswelvaart is immers niet te bereiken zonder een zeer effectieve aanwending van arbeidskrachten, de eenige mogelijkheid voor de productie van welvaartsgoederen. De armoede van na de oorlog berust op een tekort aan verbruiksgoederen en slechts door veel arbeid kan deze leemte aangevuld worden. Slechts harder werken en sober leven kan de termijn der armoede doen inkrimpen.

IMPORT, PRODUCTIE EN CONSUMPTIE.

Sedert jaren zijn ~~alle~~ arbeidskrachten aangewend voor de vernietigingsproductie, terwijl die van welvaartsgoederen stil lag en de aanwezige goederenvoorraad geconsumeerd werd. Iedere huismoeder zal deze theorie kunnen staven. De stijging van de volkswelvaart is dus onverbrekkelijk verbonden met het effectief inschakelen van de arbeid. Het is daarom, dat de na-oorlogsche arbeidspolitiek zoo uitermate belangrijk is voor ons volk!

Wil men echter de richting van de arbeidspolitiek min of meer uitstippelen dan is het dienstig de na-oorlogsche situatie iets nader onder de loupe te nemen. Na beëindiging van de oorlog in het Westen, zal deze in en om de Pacific nog even voortduren en wordt speciaal Nederland de gelegenheid geboden deel te nemen aan de bevrijding en opbouw van Nederlandsch Oost-Indië. Dit zal ten gevolge hebben, dat in de geallieerde Westersche landen, waar de industrie in hoofdzaak gericht is op de oorlogsvoering, onder deze omstandigheden geen totale omschakeling plaats kan vinden. Dit kan ten gevolge hebben, dat de noodige machines voor herstel en vernieuwing niet direct voor ons beschikbaar zijn, terwijl hetzelfde euvel — hetzij in mindere mate — ook een handicap zal zijn voor de landbouw, daar een groot deel van de mechanische trekkracht gevorderd of versleten is, terwijl ook overigens zeer veel andere landbouwwerktuigen vernieuwd moeten worden. Hierin spreekt ook onze deviezenpositie een woordje mee.

Onze transportvloot, voor zoover ze niet gehavend is, zal denkkelijk voor een belangrijk deel moeten varen op het Rijksgedebied in de Oost voor

het vervoer van manschappen en krijgsmateriaal. Hieruit volgt, dat de vloot slechts ten deel vrijgemaakt kan worden voor import van de noodigste goederen. Deze goederen zullen in hoofdzaak voedingsmiddelen zijn en verder de hoogst noodzakelijke verbruiksgoederen.

Onze moeilijkheden zullen worden vergroot door onze deviezenpositie.

Credieten zullen dit kunnen ondervangen. Zij zijn echter het meest verantwoord in die branches, welke een snel inschakelen in het vervaartsproductieproces waarborgen, m.a.w. ons volk moet credieten accepteren om via de grootst mogelijke tewerkstelling van arbeidskrachten op de meest technische wijze (gewaarborgd door de credieten) in zoo kort mogelijke tijd de consumptiemogelijkheden op te voeren. Als totaal beeld kunnen wij wel zeggen, dat de omstandigheden vermoedelijk zoo zijn, dat in de direct na-oorlogse periode alleen de hoogst noodige goederen geïmporteerd kunnen worden. Afgezien nog van het feit, dat ook ginds een tekort is aan velerlei verbruiksgoederen, wordt de situatie voor ons nog verergerd, doordat een groot deel van onze import voor de verwerkingsindustrie uit volumineuze goederen bestaat. (Twente). Het is natuurlijk niet te zeggen in hoeverre onze industrie aan de vernieuwing van zichzelf heeft te werken. Het omschakelen op de verbruiksgoederenproductie vraagt tijd. Van de nieuwe vindingen, welke ongetwijfeld te voorschijn zijn gekomen, zullen voorloopig de oorlogvoerende belangrijk meer profiteeren dan de bevrijde gebieden. De meest moderne machines zijn door den bezetter geroofd, vele fabrieken door oorlogsgeweld beschadigd.

De geluiden, die men hoort uit industriële kringen, wijzen er op, dat men vreest op velerlei gebied niet mee te kunnen komen. Blijkt deze veronderstelling juist, dan zal ook deze factor het aanvangstijdstip verschuiven.

De vakbekwaamheid van vele industriële arbeiders zal zijn verminderd, omdat bepaalde industrieën totaal zijn lamgelegd. Dit zal de arbeidsprestatie voorloopig ongunstig beïnvloeden. Ook de industrieën welker positie samenhangt met een vrij hoog welvaarniveau zullen moeilijkheden ondervinden.

Het bovenstaande is een kort overzicht van importmogelijkheden, productie en consumptiemogelijkheden.

Hoe men de zaak ook bekijkt, welk onderdeel het meest wordt beklemtoond, de situatie ligt industrieel moeilijk en er zal zeker een vrij lange tijd over verlopen voor de gewenschte overschakeling bereikt is.

ARBEID EN ARBEIDSMOGELIJKHEDEN.

Zien wij nu eens naar de kant van de arbeid en arbeidsmogelijkheden. Na de oorlog zien wij een stroom van arbeiders vrijkomen uit Duitsland, Weermachtswerken en Organisatie Todt enz. enz. Het is duidelijk, dat het een vaderlandsche plicht is op korte termijn deze menschen op te vangen en, zooals in de inleiding reeds is betoogd, zoo effectief mogelijk in het arbeidsproces in te schakelen. Stellig zal een deel ervan opgeroepen worden voor militaire diensten. Dit feit zal zich binnenlands voordoen, evenals voor de bezetting van Duitsland en voor de bevrijding en opbouw van Indië. Een ander deel zal werk vinden bij het herstel der vervoersmogelijkheden, het slechten van verdedigingswerken, het herstel van dijkwerken, de voortzetting der inpolderingswerken enz. enz.

Ook de herbouw van veel wat vernield is, zal spoedig moeten plaats vinden. Hiervoor kunnen wij echter niet zonder meer het tempo bepalen; de moeilijkheid zal hier wel de noodige import van bepaalde goederen zijn.

De industrie zal in eerste instantie zeer weinig menschen kunnen opnemen. Wij noemden reeds de importmoeilijkheden en het versleten of vernield zijn van vele machinale installaties. Prof. Schermerhorn zegt het in een door hem te St. Michielsgestel gehouden lezing als volgt:

„In 1939 werd het goederen-invoersaldo ad f 560.000.000 gecompenseerd door de scheepvaart met f 250.000.000, door renten met f 80.000.000 en de rest door goud. Wat zal er straks over zijn van scheepvaart, goud en rente? Dus zal de invoer, die schreiend noodig is voor de wederopbouw, moeten verminderen. De kurk, waarop wij grootendeels zullen moeten drijven, is de landbouwexport.”

Gaarne onderschrijven wij deze meening, hetgeen trouwens ook blijkt uit onze visie op de industriële mogelijkheden direct na de oorlog.

De vragen, die nu als logisch gevolg van het omschrevene aan de orde komen, zijn op agrarisch gebied de volgende:

1. in welke positie verkeert de landbouw,
2. welke zijn de mogelijkheden ter verkrijging van deviezen,
3. hoeveel arbeiders neemt de landbouw op en kan men deze zoo opnemen, dat een gedeeltelijke afvloeiing gewaarborgd is.

Deze laatste vraag met het oog op de industrie, welke na een spanne tijds menschen moet aantrekken in versneld tempo. Het is duidelijk, dat deze spanne tijds mede afhankelijk is van de doelmatigheid, waarmede men de menschen agrarisch plaatst. Hier snijdt het zwaard aan twee kanten: des te productiever de agrarische arbeid is, des te sneller kan het industriele paard worden aangespannen. Des te productiever de agrarische arbeid is, des te sneller kunnen via een deviezenoverschot de noodige goederen geïmporteerd worden om de industrie te doen draaien. Hier ligt geen tegenstelling tusschen industrie en landbouw, integendeel een harmonische, gelijkberechtigde samenwerking is noodzaak voor het goed functioneeren van het geheel.

Het is begrijpelijk, dat een nadere toelichting van de agrarische situatie gewenscht is, omdat hieruit de conclusie getrokken moeten worden voor het voeren van een doelmatige agrarische politiek. Het is duidelijk, dat zulks geen eng agrarisch belang is, integendeel, het is een algemeen Nederlandsch belang, hetgeen des te sterker naar voren komt, omdat de industriele opbouw er zoo nauw bij betrokken is.

Zien wij nu eens naar de landbouw als afgerond geheel, zij zelf is schier onveranderd. Nog immer werkt ze in hoofdzaak met licht, lucht, zon en water. De bodem ligt er grootendeels als weleer, ofschoon vergravingen, vernielingen en inundaties door den vijand een behoorlijk percentage van onze cultuurgrond uitmaakt. Aan productiecapaciteit heeft de overgebleven beschikbare bodem ingeboet. Een jarenlang teren op oude voorraden bij een niet weer aanvullen wreekt zich. Gebrek aan arbeidskrachten en kunstmest heeft de bodem doen vervuilen. Het omwerken van weiland tot bouwland gaat niet gepaard met vermeerdering van vakbekwaamheid bij den weideboer. Door inkrimping van het veebeslag, paarden, varkens, biggen enz. is de hoeveelheid natuurlijke mest afgenomen, hetwelk vooral voor de lichtere gronden bezwaarlijk is. Gebrek aan trekkracht op de boerderijen heeft de conditie, waarin de bodem verkeert, verslechterd. Dit geldt speciaal voor de zwaardere gronden.

Van een regelmatige bekalking en draineering is de laatste jaren weinig terecht gekomen, zoodat er ook op dit gebied nogal wat werk aan de winkel is. Alles bij alles kunnen we zeggen: er is een enorme achteruitgang, maar bij een voldoende ruime beschikbaarstelling van deviezen en een redelijke agrarische arbeidsbeloening kan in landbouwtechnische zin de geleden schade worden ingehaald.

OPNEMING ARBEIDERS IN DE LANDBOUW.

Hoe staat het nu met de opname van arbeiders in de landbouw? Het landbouwtechnisch bouwplan van den boer — mits in groote trekken ongetwijzgd — opent geen groote perspectieven voor de opname van veel extra werkkrachten, die permanent blijven. Zeker, er liggen vele mogelijkheden, maar dit houdt direct verband met het bouwplan en de herstellwerkzaamheden. Wat het eerste punt aangaat, hierbij is het zonder meer duidelijk, dat de werkzaamheden bij het geforceerd wijzigen in de richting van fruitteelt, bloembollenteelt, fijnere groenten enz. veel extra arbeidskracht zal vragen. Het is echter de vraag of een doelbewust sturen in deze richting zonder meer verantwoord zal zijn. Dit hangt er van af hoe hoog men de voedingsvrijheid van ons volk schat en van welke omvang de exportmogelijkheden zijn. Zonder meer kan men zeggen, dat een groot deel van onzen bodem geschikt is voor de verbouw van fijnere teelten, dat het klimaat gunstig is en de vaktbekwaamheid van den Nederlandschen boer en arbeider van dien aard, dat welslagen heel goed mogelijk is.

Wellicht is een combinatie van voedingsveiligheid en intensieve teelt de meest aanbevelingswaardige. Geen agrarische politiek is verdedigbaar, welke zonder meer het fundament van eigen voedselvoorziening op buitenlandsche basis plaatst. Dit wel echter in het geheel niet zeggen, dat een geforceerde verbouw van granen zoozeer gewenscht is in de direct na-oorlogsche jaren. Integendeel, de verbouw van zaai- en pootgoedcultuur geeft veel meer werk en wat even belangrijk is: ze verbetert in snel tempo onze koopkracht in het buitenland. Hierbij moet men tevens in het oog houden, dat de bedrijven, die wij hiervoor op het oog hebben op korte termijn weer omgeschakeld kunnen worden in de richting der granen, daar het geheele bedrijf daarvoor als het ware geëigend blijft. Onze exportfirma's moeten juist in staat gesteld worden hunne oude afzetgebieden te heroveren en nieuwe te veroveren. Juist nu wij via veel arbeidskrachten in staat zijn door zaai- en pootgoed export onze deviezenpositie te verbeteren, mogen wij dit niet verwaarloozen. Directe bestudeering van dit vraagstuk is urgent. Ziet men de situatie zoo, dan volgt hieruit, dat het zeer bezwaarlijk is, een zeker zelfvoorzieningscijfer vast te stellen.

En toch ligt een volkomen loslaten van dit begrip ons niet. Mogelijk ligt dit probleem in de toekomst zeer gemakkelijk, door rechtmatige aanspraken op de gronden ten Westen van de Weser. Het is dan ook daarom, dat wij hier niet nader op ingaan, echter houden wij er wel in onze beschouwingen rekening mede, dat wij eindelijk onze kleine-boerenpuzzles oplossen kunnen via gebiedsuitbreiding. Dus geen loslaten van het voedingsbegrip, maar hopen en vertrouwen, dat dit probleem volledig wordt opgelost.

ONZE EXPORT.

De geheele landbouwvoorlichting zal op hooge toeren moeten draaien om zoo snel mogelijk het agrarisch apparaat naar behooren te doen functioneeren, speciale aandacht moet aan het daarvoor in aanmerking komende bedrijfstype geschonken worden, aan export van zaai- en pootgoed en andere landbouwartikelen.

Dit geldt speciaal ook voor het groote en middelgroote bedrijf in de akkerbouw. Het is duidelijk, dat dit bedrijf uit de aard der zaak veel beweeglijker is dan het weidebedrijf. Een gedecimeerde veestapel vult men niet zoo snel meer aan. Een koe brengt maar één keer per jaar een kalf, waar nog bij komt, dat de ondervoeding van ons volk zoodanig is, dat noodzakelijkerwijze extra geslacht moet worden. Dus het middelgroote en groote akkerbouwbedrijf krijgt na de oorlog twee functies te vervullen, n.l. zorgen voor snel herstel der deviezenpositie en voor de voedingsvrijheid. Iedere agrariër begrijpt, dat deze opgave niet vervuld kan worden, omdat de totale oppervlakte cultuurgrond t.o.v. onze bevolking te gering is. Gezien de bovenomschreven mogelijkheden en het noodzakelijk snel herstel laat men hopenlijk de balans doorslaan naar de zijde van de export. Nu zijn de verschillen in de export zelve nogal groot. Om eenige voorbeelden te noemen: het door ons aangeduide bedrijfstype is geschikt en ten deele ingesteld op de verbouw van b.v. karwij, radijszaad, spinaziezaad, sukerbietenzaad, pootaardappelen enz., terwijl het kleinere bedrijf meer geëigend is voor de nog arbeidsintensievere teelt van b.v. uien, prei, wortelzaad, rapen, tuinboonen enz. Het kleine bedrijf zelve is een uitermate moeilijk punt. Voor de oorlog was dit of afhankelijk van import en export, of hetzelfde was via de dierenmaag aangevoerd voor export. Het is duidelijk, dat deze positie uitermate kwetsbaar is. Daarbij komen nog, door een te gering aantal beschikbare hectares, een niet meekomen op het gebied van rationalisatie, mechaniseering, ontwikkeling van den boer enz. Dit zijn echter allemaal min of meer de gevolgen van de eene hoofdoorzaak: „Gebrek aan ruimte." De bedrijfjes waren door vele oorzaken te klein geworden. Men had geen agrarische bewegingsvrijheid op het gebied van teeltkeuze, rationalisatie enz., omdat men opgesloten zat in het keurslijf van te weinig hectares. Dit probleem komt echter in ander verband aan d' orde op het moment, dat de oorlog beëindigd is. Zooals gezien, hebben wij ons beperkt tot een agrarische visie, die ten doel heeft oogenblikkelijk te starten op het gebied arbeidersopname verbonden met de grootste mogelijkheden om een zoo gunstig mogelijke handelsbalans te creeëren.

RUILVERKAVELING, HERONTGINNING ENZ.

De punten ruilverkaveling, herontginning enz. hebben wij opzettelijk niet direct naar voren gebracht. Hoe noodig ook, hun rendement teekent zich later af. Het hangt echter van de arbeidsmarkt af, of deze dingen direct aan de orde komen. Indien wij echter terugkomen op hetgeen in de aanvang is betoogd over tijdelijke opname van ongeschoolde arbeiders uit industrieële bedrijven, hebben wij wel rekening te houden met genoemde punten. Wij zagen dus de mogelijkheid tot vaste arbeidersopname be-

perkt indien men min of meer het bouwplan in dezelfde banen wil houden, wij zagen een duurzame uitbreiding in uitbuiting der na-oorlogsche exportmogelijkheden. Deze noodzakelijke uitbreiding vereischt vak-kennis, terwijl het in het derde geval gaat om ongeschoolde krachten. Deze kunnen verschillende grondverbeteringswerkzaamheden in versneld tempo uitvoeren. Het is mogelijk, gezien de direct na-oorlogsche industrieele positie, dat dit vraagstuk direct na de oorlog urgent wordt. Als bekend mag worden verondersteld, dat vroeger de namen: werkverruiming en werkverschaffing in Nederland een slechte klank hadden. Bij de toenmalige mentaliteit, die heerschte in regeeringskringen, was zulks geen wonder. Men onderkende niet de scheppende waarde en de kracht van de volks-gemeenschap. De arbeid had niet bewust ten doel de algeheele consumptiemogelijkheden te verhoogen, men zag niet verder dan de privé-rentabiliteit en trad eerst handelend op in liberale economische zin, na erkenning van de feitelijke toestand. Helaas zag ook de landbouw, waar de liberale sfeer domineerde, lijdelijk toe. Ons volk heeft niet geleerd een open oog te hebben voor de sociale, geestelijke en materiele nooden van hen, wier handen geen werk vonden. Desniettenstaande dit alles heeft Werkverruiming een blijven stuk Nederlandsche volkswelvaart geschapen. Veel woeste grond van weleer geeft nu aan duizenden arbeid en brood. Een schat van gegevens is verzameld. De waarde van opgedane practische ervaring is niet licht te overschatten; laten wij nu van den nood een deugd maken en dankbaar gebruik maken van hetgeen hierbij is geleerd. Dan kunnen de ongeschoolde arbeiders tijdelijk opgevangen worden in cultuur-technisch werk hier en in oostelijke gebieden. Deze werkzaamheden zijn van korter of langer adem, hetgeen is dat wij wenschen met het oog op een versneld afvloeiingssysteem.

Herontginningen, ruilverkavelingen vragen nogal tijd, terwijl de herontginning van een perceel grond bij een boer meestal in een winterperiode aangevangen en beëindigd kan worden.

Nu wij — zij het in vogelvlucht — een en ander belicht hebben omtrent de na-oorlogsche situatie, is het duidelijk, dat direct contact tusschen agrarische en industrieele menschen noodig is ter uitbuiting van alle mogelijkheden, die op genoemde terreinen liggen. De groote lijnen trekke men nu, opdat men later niet constateere, dat door gebrek aan overleg onherstelbare fouten zijn gemaakt. Tot slot nog eenige opmerkingen over de sociale verhoudingen.

ORDENING IN SOCIALE ZIN.

In de aanvang spraken wij over hard werken en sober leven als voorwaarde voor een zoo snel mogelijk herstel. Dit brengt mede, dat het arbeidsloon niet hoog kan zijn, of als men het liever anders wil, dat men voor zijn geld weinig goederen kan koopen. Zou dit echter alleen voor de arbeidersbelooning gelden, dan was er in de Maatschappij niets ten goede veranderd. Den arbeidenden mensch worde het besef bijgebracht, dat slechts zijn werk Nederland weer op gang kan brengen.

Dat de arbeidsbelooning in de aanvang niet hoog kan zijn, is niet erg, maar de arbeider wil zeer terecht de waarborg hebben, dat besparingen en beperkingen hem opgelegd, ook hemzelf ten goede komen.

Wij denken bij de verhouding arbeidsbelooning en kapitaalbelooning

aan de les van de vorige oorlog, toen de kapitaalrente nog 6 à 7 % bedroeg en de arbeidsbelooning zich reeds eenige tijd in dalende richting bewoog. De arbeider zal deze oorlog niet alleen betalen. Hij is bereid en verplicht te werken, maar men heeft alleen het moreele recht op dit punt eischen te stellen, indien men de offers, die de opbouw vergt, gelukkig over kapitaal en arbeid verdeelt. Men vergeet niet, dat er nog een brok oud zeer leeft in de arbeidersklasse en in de agrarische bevolkingsgroep. De eerste wil werken en wil zijn gerechtvaardigde aandeel van het geproduceerde hebben. De tweede wil een arbeidsbelooning, die in juiste verhouding staat tot andere groepen.

Slaagt men er niet in de ordening in sociale zin door te zetten, dan is de toekomst somber en zonder perspectief; met andere woorden slaagt men er niet in nieuwe en ander menschen deze nieuwe ideeën te doen verwezenlijken direct na de oorlog, dan is de noodige kentering op het beslissende moment niet verwezenlijkt. Als dan door uiterste soberheid en lange werkuren de arbeider zijn offer heeft te brengen voor het herstel der Nederlandsche volkswelvaart, dan heeft het kapitaal zijn aandeel te dragen in de vorm van een rentebelooning, welke in juiste verhouding staat tot de arbeidsbelooning en zeker ook via een heffing ineens van alle vermogens in progressieve zin. Slechts op dit niveau zal het mogelijk blijken te zijn de termijn der armoede zoo kort mogelijk te doen zijn. Men zie de opgave anders dan vroeger. Iedere nuttige arbeid worde gewaardeerd uit het oogpunt van het belang, dat deze arbeid voor ons volk heeft. Dit zij de geestelijke en sociale opbouwbasis van Nieuw Nederland.

Het probleem der Grenscorrectie

Reeds lang voor men officieele klanken over gebiedsuitbreiding in Oostelijke richting hoorde was men in Nederland in beperkten kring bezig deze idee te bestuderen en uit te dragen. De heer Einthoven van het Driemanschap van de Nederlandsche Unie reisde in den zomer van 1941 naar de Provincie Groningen om de agrarische visie op dit probleem nader te leeren kennen. Op de belangrijke conferenties te Teheran, Jalta en San Francisco is het vraagstuk ter tafel gekomen als één van de voornaamste punten, waarbij Nederland partij is. Minister Van Kleffens besprak het voor de radio en nadien heeft het ons volk niet meer losgelaten.

ONZE VERARMING GEVOLG DER DUITSCHE BEZETTING.

Oorzaak van dit alles is natuurlijk de beruchte 10de Mei 1940, toen ons land door de Duitschers werd overvallen. De economische situatie, waarin ons volk zich toen bevond, was uitstekend. Voor zeer weinig geld kocht men zeer veel goederen. Men denke, om misverstand te voorkomen, strikt aan de economische positie van het geheel. De sociale omstandigheden met een groot leger werklozen, een relatief slechte arbeidsbelooning en een groote dispariteit in de belooning der verschillende bevolkingsgroepen lieten alles te wenschen over.

Echter als volk — afgezien van de sociale verdeling — hadden wij te beschikken over een enorme goederen-voorraad. Deze goederen-voorraad is verdwenen. De bezetter heeft ons leeggehaald. Of het nu gaat om paarden of varkens, om auto's of textiel, om radio's of kolen, de positie, waarin wij ons heden bevinden vertoont economisch een groote gelijkmatigheid in negatieven zin.

Onze wegen zijn stuk, onze bruggen opgeblazen, onze landerijen geïnundeerd, onze huizen verwoest. Kortom ons nationaal vermogen, hetgeen vrijwel onze totale goederen-voorraad is, behoort tot het verleden. Ons welvaartsniveau is door den vijand tot een ondenkbaar laag vlak teruggedrukt. Het resultaat van de noeste arbeid van eeuwen is grotendeels verloren gegaan.

WIE IS DE SCHULDIGE EN DUS VERANTWOORDELIJK?

De schuldvraag ligt er zoo glashelder en zonneklaar, dat ze eigenlijk geen vraag is.

Nederland vormde geen enkele bedreiging voor Duitschland, zij nam tegen haar geen agressieve houding aan.

Plotseling zijn wij door den vijand overvallen, na voorafgaande verklaring, dat onze, door hem erkende, neutraliteit geëerbiedigd zou worden. Deze 10de Mei, deze overval op de kleine zwakke buurstaat door

den overmachtige, imperialistische, dit alles herinneren wij ons met groote bewogenheid.

De economische resultaten van dit alles noemden wij in den aanvang. Men zal het er zeker over eens zijn, dat de termijn van onze armoede zoo kort mogelijk moet zijn en dat Duitschland die termijn heeft in te korten.

Iedere Nederlander is terecht van oordeel, dat wij eischen te stellen hebben ten opzichte van degenen, die verantwoordelijk zijn voor onze economische misère. Het belangrijke is in dezen de vraag hoe en in welken vorm.

HERSTELBETALING MAG EIGEN INDUSTRIEELE OPBOUW NIET VERSTOREN.

Zoo lang er oorlogen zijn, kennen wij allerlei vormen van herstelbetalingen met alle mogelijke aspecten van goudmarken tot paarden, van industriele producten tot ruwe grondstoffen enz. Het is echter aan een ieder duidelijk dat, indien Duitschland ons geld of goederen zal moeten leveren, dit onafscheidelijk verbonden is met een groot export-saldo van Duitschland ten opzichte van Nederland.

Hieraan zijn bezwaren verbonden.

De omvang van onze arbeidsmogelijkheden wordt ingekrompen. Het noodwendig toelaten van extra import zal op velerlei terrein het zelf aan den slag komen afremmen en soms wellicht verhinderen. Onze eigen industriele potentie, welke toch al te beperkt is voor een onafhankelijke staat, kan moeilijk uitgroeien. Anderen dan wij zullen een groote voor-sprong krijgen op het gebied van uitvindingen, arbeids-methoden enz. Al deze factoren en nog meerdere zullen beletten dat ons nationaal productie-systeem op gezonde leest geschoeid wordt. Agrarisch zouden wij door de noodzakelijke Duitsche import groote ruilingsmogelijkheden met het Westen en met het overige Europa missen. Indien wij hier meer in de richting van de fijnzaad-teelt gaan, dan zal dit onze betalingsbalans in snel tempo verbeteren. De export van deze artikelen is vooral gericht op Amerika en Europa. Het is van belang, dat deze export zich doorzet opdat oude markten heroverd en nieuwe veroverd worden.

Op die basis zal de zoo wenschelijke ruiling met Amerika van fijne zaden tegen industriele goederen kunnen worden bereikt, waarbij echter de veiligstelling der graanproductie in eigen land niet mogelijk zal zijn. Hiervoor is agrarische gebiedsuitbreiding vereischt.

GRENSCORRECTIE EN HAAR GEVOLGEN.

Een grensverschuiving in Oostelijke richting zal in deze Nederlandsche behoefte kunnen voorzien en zal zeker ten gevolge hebben, dat onze ruilingsmogelijkheden met de Anglo-Amerikaansche Staten veel grooter worden. Deze ruilingsmogelijkheden zijn ook voor de landbouw zeer klemmend, daar onze landbouw, na een periode van vijf jaren verbruik en geen aanvulling, dringend een vernieuwd machine-park moet hebben. Wij stellen hierbij op den voorgrond, dat de aan ons land toe te voegen gebieden door Duitschland zullen moeten worden ontruimd.

Voor Duitschland zelve is de grenscorrectie verre te verkiezen boven een jaren lang doorgaand systeem van herstelbetalingen. Des te meer

daar haar bevolkingsdichtheid ongeveer de helft is van de onze en daar, mede daardoor, agrarische mogelijkheden in dat land zeer groot blijven. Zooals wij Drenthe ontgonnen en bewoonbaar gemaakt hebben, zoo kunnen zij hetzelfde doen met de uitgestrekte Lüneburger heide, Mecklenburg en Pommeren met een bevolkingsdichtheid van circa 31 menschen per KM², welke dus nog een enorme opname-capaciteit hebben.

Hier krijgt de vooruitstrevende Duitscher de mogelijkheid om het „Junkertum”, dat in wezen een agrarische toestand van lijfeigenschap sanctioneert tot het verleden te doen behooren. Als dan eindelijk de „von's” met hunne viddergoederen omgevormd zijn tot actieve bodembewerkers, dan zijn Duitschland en Europa bevrijd van een voortdurende bron van onrust. Het Pruisische Junkertum is altijd de kern van het militarisme geweest, tot schade van Duitschland en de wereld. Door grensverschuivingen kan Duitschland een moderne landbouwstaat worden, daar de bevolking der randgebieden vrijkomt voor intensieve bewerking van het dunbevolkte, zeer uitgestrekte kernland. Prof. Frost, èèn der beste Duitsche landbouwkundigen schreef voor jaren het boekwerk: „Der holländische Landwirtschaft ein Muster moderner Rationisation”. Het systeem van een Pruisische landadel heeft belemmerend gewerkt voor de door Prof. Frost gewenschte richting. Het Duitsche organisatietaal staat er borg voor, dat de verhuizingen naar het kernland even vlot zullen verlopen als die van Zuid-Tirol, Roemenië en Wolhinië.

GEBIEDSVERGROTING EN BEVOLKINGSAANWAS.

Bij eventueele annexatie van een deel van West-Duitschland heeft men rekening te houden met de bevolkingsdichtheid hier en aan de overkant en tevens met het geboortecijfer. Na den oorlog van 1914—1918 lag het Duitsche geboortecijfer lager dan het Fransche. Het National-socialistische Duitschland heeft alle middelen te baat genomen om deze ongewenschte toestand te beëindigen. Na 1934 zien wij dan ook een sterke stijging in de curve der geboorte-overschotten, maar ondanks alles ligt het nog beneden 1. De Nederlanders, wonende met 270 menschen op 1 K.M.² hebben als eenige West-Europeesche mogendheid een bevolkingscijfer dat boven 1 ligt. Vermoedelijk zal het geboorteoverschot bij ons nog meer stijgen als er grootere mogelijkheden komen. Bij de Groninger boerenstand b.v. is het twee-kinder-stelsel vrijwel algemeen. De zekerheid, dat er nieuwe agrarische mogelijkheden zijn, zal aan deze ongewenschte toestand waarschijnlijk een eind maken.

Emigratie — wat vaak wil zeggen het wegtrekken van de pittige en ondernemende en werkzame bestanddeelen van een volk — behoeft dan niet meer te geschieden, daar voortaan binnen eigen grenzen voldoende arbeid te vinden is. Dit klemt des te meer, daar onze agrarische bewegingsvrijheid sedert tientallen jaren te klein is.

ONZE KLEINE LANDBOUWBEDRIJVEN.

Wij doelen hier speciaal op het kleine bedrijf, welker positie in de loop der tijden steeds moeilijker is geworden. Dit probleem is schier onoplosbaar door het gebrek aan ruimte en omvat verreweg het grootste deel van onze boerenstand. Volgens het boek van ir. Stevens en drs.

Platenburg: „Hulpverlening aan kleine boeren” zijn er in Nederland 335.000 grondgebruikers, die een landbouwbedrijf exploiteeren. 230.000 hiervan exploiteeren beneden de 5 H.A. en 50.000 tusschen 5 en 10 H.A., d.w.z. 80 % van onze boerenstand blijft beneden de 10 H.A. Deze op zich zelve reeds ongewenschte toestand is eigenlijk steeds verergerd, omdat men te weinig H.A. exploiteerde om mee te kunnen komen op het gebied van rationalisatie en mechanisatie. De bedrijfjes waren door vele oorzaken te klein geworden. Men bezat geen agrarische bewegingsvrijheid op het gebied van teeltkeuze. Verder is zoo'n bedrijfje, waar men leeft van de export van het vervoerde product geheel afhankelijk van de buitenlandsche markt. In dit geval wil dat in hoofdzaak zeggen van de Londensche markt.

Door de overeenkomst van Ottawa, die de dominions preferentie toekent en door de onder de druk der oorlogseconomie door de Britsche Regeering gesloten termijncontracten met overzeesche gebieden, is de positie moeilijker geworden, waar nog bij komt, dat door technische verbeteringen in de koeltechniek, b.v. de Nieuw-Zeelandse boter ten alle tijde op de Londensche markt kan zijn.

Dit economisch volkomen afhankelijk zijn, gepaard gaande met een economische neergang sedert langen tijd en een systeem van bevoorrechtiging van de grondbezittende adel, heeft een aparte mentaliteit geschapen.

Deze mentaliteit van berusting en bij de pakken neerzitten zal nog een sterk remmende factor zijn bij de door ons gewenschte emigratie. Men onderschatte deze moeilijkheden niet. Maar zal men deze menschen niet op grootere bedrijven kunnen overbrengen, dan zal het een langzaam afsterven worden van een goed deel van ons volk.

Er is bij de kleine boerenstand op het punt mentaliteit ook nog een andere kant aan de medaille. De gebondenheid van deze menschen aan hun bedrijfjes is vaak van een aandoenlijke schoonheid. De liefde voor het vee en de akker is groot. Een hartstochtelijk streven is er waar te nemen om het zoover in het leven te brengen een eigen stuk land te verwerven. En dan gaat het niet om het trotsche bezit, maar veel meer om iets zijn eigendom te kunnen noemen, hierop te kunnen werken, hierin mogelijkheden te zien voor hem en zijn gezin.

Wij brengen hier de karaktereigenschappen van den kleinen boer naar voren, omdat ze van groote waarde zijn. De band van den boer met zijn grond is oorzaak, dat hij altijd zal doorgaan met zijn zware taak ten nutte van heel ons volk. De mogelijkheden van dit doorgaan liggen alleen in den vorm van nieuwe grond. Reeds lang liggen bedrijfjes qua grootte beneden het bestaansminimum. In de richting van de Weser liggen die gronden, welke de kleine boer van nature passen, daar ze wat grondsoort, ligging en omgeving betreft aansluiten bij bestaande omstandigheden. Of anders gezegd: het is ondoenlijk van de Groninger kleiboer een goede zandboer te maken in Westfalen en van de kleine boer van 't land van Maas en Waal een goede prestatie te verwachten op de Oost-Friesche zware kleigronden. Gebiedsuitbreiding met ruime gebieden ten Westen van de Weser kan in één keer ons agrarisch probleem tot een oplossing brengen.

EEN GROOT MOEDERLAND VOOR ONZE KOLONIALE ONTWIKKELING GEWENSCHT.

Gladson Sealy schreef in zijn bekend werk: „The expansion of England”, dat Nederland te smal en te klein is om duurzaam een groot koloniaal rijk te beheerschen. Inderdaad is er een zekere verhouding tusschen Moederland en Overzee, tusschen de negen à tien miljoen blanken en de zeventig miljoen gekleurden. Een zoo groot mogelijke wisselwerking tusschen Moederland en Koloniën is gewenscht en geeft voordeelen naar beide kanten. Dat wij een groot aantal van onze beste menschen beschikbaar kunnen stellen voor werkzaamheden overzee is noodig.

De mogelijkheden van deze wisselwerking zijn echter beperkt. Zouden wij in de toekomst rustig kunnen uitgroeien tot een bevolking van 18 tot 20 miljoen, dan liggen deze verhoudingen veel gunstiger. Dit zal zeker ook ten voordeele strekken van de inheemsche bevolking, daar wegens gebrek aan menschen-materiaal niet op 2de-rangs krachten terug gegrepen behoeft te worden. Hiermede wil niet gezegd zijn, dat wij geen overgrootte waardeering hebben voor hetgeen in het verleden door ons in Indië is gewrocht. Doch als grootere natie zouden wij op militair en op sociaal gebied beter in staat zijn onze plichten meer te vervolmaken. Onze militaire paraatheid in het Oosten zou grooter kunnen zijn, onze sociale instellingen uitgebreider.

Ook uit dien hoofde is een grensverhuiving gewenscht.

GEBIEDSUITBREIDING EN EEN EVENTUEEL EUROPEESCH CONFLICT.

Men kan tegenwoordig wel eens de meening beluisteren, dat de toekomstige oorlogskansen van Nederland door annexatie vergroot zouden worden. Wellicht is het tegendeel het geval. De Minderheden-kwestie, welke vaak in het verleden aanleiding gaf tot groote moeilijkheden, komt bij de door ons gewenschte volksverplaatsing niet aan de orde.

In 1940 pasten wij, ondanks onze strikte neutraliteits-politiek in het strategisch plan van Duitschland. Wij passen er des te minder in al naar mate wij zelve sterker en grooter worden en al naar mate onze Oosterbuur de bronnen van zijn oorlogspotentie ziet ineenschrompelen.

Ook in de geest van Jalta en San Francisco zien wij geen plaats meer voor onze oude politiek. Een nabuurland, dat de mogelijkheden tot oorlog voeren ziet ingeperkt door gedeeltelijk verlies van bakkerij en smederij, wordt minder gevaarlijk. Met bakkerij doelen wij op de ruime landbouwgronden ten Westen van de Weser, met smederij op een annexeren van sommige kolen- en ertsmijnen. Zonder een zekere „selfsupportung” op deze gebieden is geen land in staat oorlog te voeren. Voor ons zelve is het van groote beteekenis, dat wij strategisch dieper worden. De afstand Nijmegen—Rotterdam van circa 100 K.M. is te gering. Wij hebben juist gezien in dezen oorlog van welk een groote beteekenis het begrip „ruimte” is.

Nu weten wij wel, dat de Russische „ruimte” iets anders is dan de onze, maar zeker is het, dat men ook strategisch te smal kan zijn.

De moderne oorlogsvoering heeft aangetoond, dat deze factor nog altijd van beteekenis is.

ONDERZOEK DOOR AGRARISCHE DESKUNDIGEN IS NOODZAKELIJK.

Voor ieder volk, dus ook voor het onze, is het van belang dat er een juiste verhouding bestaat tusschen de verschillende takken van volkswelvaart. Een juiste onderlinge afstemming van landbouw, industrie en handel op elkaar is noodig. Evenals de verschillende ledematen en organen het goed functionneeren van het lichaam bepalen, zoo is het ook in het economisch leven. Een goede verhouding schept de grootste ruilingsmogelijkheden, hetgeen de welvaart van alle groepen bevordert. Dit punt moet in de toekomst onder oogen gezien worden. Des te meer, waar een naar verhouding krachtig platteland aanwezig moet zijn om de stedelijke bevolking op peil te houden. Indien wij hier in Nederland zien naar de steden met 100.000 en meer inwoners en naar de plattelandsgemeenten beneden de 5000 zielen, dan zien wij, dat het geboorte-overschot ongeveer de helft verschilt ten voordeele van het platteland.

Nu is het altijd lastig om te bepalen welke werkwijze gevolgd zal moeten worden ten aanzien van de nieuwe gebieden. Eensdeels is het noodig het productie-apparaat zoo snel mogelijk te doen draaien, anderzijds zullen de noodige verkavelingen enz. niet gemist kunnen worden. Kennis van de nieuwe gebieden is een vereischte. Directe bestudeering ter plaatse is een gebiedende eisch. Dit te meer, waar men in bedoelde gebieden agrarisch zeer ten achteren is. Het Eemsland en Westfalen kunnen en moeten geheel anders gecultiveerd worden. Hier liggen groote mogelijkheden, die talrijke menschen, generaties lang arbeid en brood kunnen geven. Het springt direct in het oog, dat aan de andere kant van de grens het Waterschapswezen in zeer primitieve toestand verkeert. De polderwegen zijn onbegaanbaar, de weilanden slecht onderhouden, de grootte van de perceelen bouwland ondoelmatig, de verkaveling onjuist, enz. Nederland kan hier de wereld laten zien hoe men door noeste arbeid tot welvaart kan komen.

Zoo hebben wij in vogelvlucht eenige, in hoofdzaak agrarische, ideeën gelanceerd over de grenscorrectie. Direct kan geconstateerd worden, dat één en ander hoogst onvolledig is. Onze hoop is er echter op gericht, dat de menschen over het probleem gaan nadenken, het probleem, dat zoovele aspecten heeft. Evenals de industrie zijn vertegenwoordiging in het Roergebied heeft, moet ook de landbouw op zeer korten termijn deskundigen naar het Oosten zenden. Er zou veel voor te zeggen zijn, indien deze menschen bekend waren met de streken, die ze hebben te bestudeeren. Een onderzoek ter plaatse is dringend gewenscht.

Een overzicht van West-Duitschland in elk opzicht, dus ook met behulp van de Deutsche statistieken is gewenscht. Maar men bedenke wel, dat dit onderzoek zoo snel mogelijk dient te geschieden, omdat anders de waarde er van kon verminderen, doordat het door de feiten achterhaald wordt.